

УПЛИВ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ГРАМОТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ НА ЇХ РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ

Якшевич Юлія Сергіївна,
здобувачка другого (магістерського) рівня
вищої освіти Навчально-наукового
інституту соціально-гуманітарного
менеджменту Національного
університету «Острозька академія»

Науковий керівник: **Недзведовська
Ольга Євгенівна**, викладач кафедри
педагогіки та методики початкового
навчання Національного університету
«Острозька академія»

Ключові слова: цифрова грамотність, резильєнтність, професійна діяльність, педагог.

У сучасному інформаційному суспільстві цифрова грамотність стала необхідною умовою професійної діяльності педагогів, особливо в умовах нестабільності й викликів освітнього середовища. Майбутні вчителі початкових класів мають володіти не лише фаховими знаннями, а й здатністю адаптуватися до змін, зберігаючи ефективність своєї діяльності. Саме тому резильєнтність, як здатність до психологічної стійкості, взаємодіє з цифровою компетентністю та сприяє успішному функціонуванню фахівця в цифровізованому освітньому середовищі.

Освітні технології постійно змінюються, тому важливо підготувати педагога, здатного швидко реагувати на зміни, впроваджувати нові цифрові інструменти та підтримувати свій емоційний ресурс. Актуальність теми зумовлена потребою у фахівцях нового типу – цифрово грамотних та психологічно стійких, що готові до професійних викликів. Формування цифрової грамотності як чинника резильєнтності дозволяє забезпечити якісну підготовку педагогів для початкової школи.

Саме тому метою дослідження є наукове обґрунтування зв'язку між цифровою підготовкою та розвитком резильєнтності у студентів педагогічних спеціальностей.

У процесі дослідження було проведено аналіз і узагальнення наукових джерел, що дало змогу теоретично обґрунтувати процес формування цифрової грамотності майбутніх учителів початкових класів як важливого чинника розвитку їхньої резильєнтності. Проблематика цифровізації освіти та формування цифрової компетентності педагогів активно висвітлюється в українських нормативно-правових документах, таких як Закон України «Про вищу освіту» (2017), «Про Національну програму інформатизації», а також Концепція «Нова українська школа». Цифрові трансформації освітнього середовища набувають особливої ваги у вітчизняній науці. Серед науковців, які ґрунтовно досліджують ці процеси, варто відзначити В. Бикова, Р. Гуревича, А. Гуржія, М. Жалдака, Н. Ничкало, С. Литвинову, О. Спіріна, С. Сисоєву, Ю. Силенка, Я. Романцову, О. Лисицьку та Я. Гарбич. Їхні праці спрямовані на аналіз цифрових технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців і на системне визначення таких понять, як «цифровізація», «цифрова грамотність» і «цифрова компетентність». Окрему увагу формуванню цифрової компетентності у майбутніх педагогів приділяють І. Воротникова, О. Базелюк, О. Браславська, Н. Морзе, Л. Озерова та А. Самко. У своїх працях вони акцентують на необхідності цифрової трансформації в педагогічній освіті як запоруці ефективного розвитку суспільства. Зокрема, підкреслюється важливість поєднання цифрових умінь із психологічною гнучкістю та стійкістю. Це дозволяє фахівцеві бути ефективним, навіть в умовах стресових ситуацій або глобальних змін в освіті [2, с. 137].

Формування цифрової грамотності в майбутніх учителів початкової школи є складним і багатограним процесом, що передбачає не лише

засвоєння технічних навичок, а й розвиток критичного мислення, медіаграмотності та здатності до адаптації. Застосування цифрових інструментів у педагогічній практиці вимагає від майбутніх фахівців не лише вміння користуватися технологіями, а й глибокого розуміння освітніх процесів у цифровому середовищі. Це передбачає інтеграцію цифрових компетенцій до навчальних дисциплін, зокрема методики навчання, педагогіки та психології. Крім того, важливим є створення умов для самостійного використання цифрових ресурсів студентами у процесі підготовки до занять і педагогічної практики. У такий спосіб цифрова грамотність починає виступати інструментом формування педагогічної автономії.

Одним із ключових чинників, що впливає на резильєнтність майбутніх учителів, є здатність упевнено орієнтуватися в цифровому середовищі. Знання, отримані під час навчання, допомагають студентам не лише забезпечити якісну освітню діяльність, а й упоратися з викликами, що виникають через зміни в форматах навчання. Цифрова грамотність дозволяє знижувати рівень стресу під час роботи з новими платформами, інтерактивними технологіями, сервісами онлайн-комунікації. У процесі навчання важливо сприяти розвитку психологічної стійкості через моделювання складних педагогічних ситуацій, де студентам пропонують вирішити задачі в умовах цифрового виклику. Такий підхід сприяє формуванню впевненості у власних силах та готовності діяти в нестандартних умовах [1, с. 128-130].

Розвиток резильєнтності передбачає не тільки вміння зберігати спокій у стресових ситуаціях, а й здатність до конструктивного мислення, саморегуляції та стратегічного планування. Використання цифрових технологій у професійній підготовці сприяє формуванню навичок самостійного пошуку інформації, аналізу та прийняття рішень. В умовах непередбачуваності освітнього процесу, зокрема під час переходу на

дистанційну або змішану форму навчання, ці вміння виявляються особливо цінними. Цифрова грамотність дозволяє майбутньому вчителю організувати навчальний процес гнучко й ефективно, з урахуванням потреб учнів початкових класів. Завдяки цьому формується здатність адаптуватися до нових обставин, що є важливим складником резильєнтності.

Освітні програми педагогічних закладів вищої освіти мають бути спрямовані на інтеграцію цифрової підготовки та розвитку м'яких навичок, включно з резильєнтністю. Доцільно вводити спецкурси з цифрових педагогічних технологій, тренінги з управління стресом у цифровому середовищі, а також навчальні модулі з розвитку гнучкості мислення. Використання хмарних сервісів, цифрових платформ, освітніх додатків має стати не епізодичним, а системним компонентом освітнього процесу. Окрім того, необхідно стимулювати самостійну роботу студентів з цифровими ресурсами. Це сприяє не лише професійній самореалізації, а й зміцненню внутрішнього потенціалу та емоційної стійкості [3, с. 26].

Інтеграція цифрової грамотності в підготовку до педагогічної практики є критично важливою умовою. Уміння працювати з інтерактивними дошками, освітніми платформами, організувати онлайн-комунікацію з учнями й батьками – це вже не додаткові навички, а основні вимоги до сучасного вчителя. Практичні завдання, спрямовані на підготовку цифрового навчального контенту, створення інтерактивних завдань або презентацій, розвивають одночасно й технічні, й психологічні навички. В умовах невизначеності цифрова підготовка стає основою для стабільного функціонування освітнього процесу. Саме під час практики майбутній учитель формує впевненість у своїй цифровій компетентності, що безпосередньо впливає на його резильєнтність.

Не менш важливою є роль наставництва з боку викладачів під час формування цифрової грамотності. Приклад психологічно стійкого,

технологічно підготовленого педагога є потужним фактором для формування аналогічних якостей у студентів. Активне використання цифрових інструментів викладачем під час занять стимулює інтерес до цифрових інновацій у студентів. Викладач може бути не лише джерелом знань, а й ментором у розвитку психологічної витривалості, демонструючи, як ефективно справлятися з цифровими викликами. Таке середовище сприяє формуванню професійної ідентичності сучасного вчителя початкової школи.

Підвищення рівня цифрової грамотності сприяє розвитку професійної мотивації. Студенти, які впевнено користуються освітніми платформами, інструментами для створення контенту та комунікації, відчують себе більш компетентними. Це підвищує їхню самооцінку та готовність до викладання. Відповідно, стійкість до професійних труднощів зростає. Таким чином, цифрова грамотність і резильєнтність розвиваються синхронно як взаємопов'язані компоненти педагогічної готовності.

Отже, цифрова грамотність є не лише технологічною компетентністю, а й важливим чинником формування резильєнтності у майбутніх учителів початкових класів. Системний підхід до цифрової підготовки у вищій школі забезпечує гнучкість, адаптивність та психологічну стійкість майбутніх педагогів. Розвиток цифрової грамотності має відбуватися в інтеграції з формуванням м'яких навичок, що дозволяє майбутнім фахівцям ефективно діяти в умовах нестабільності. Варто посилити практичний складник цифрової освіти та створити освітнє середовище, що сприяє розвитку як професійних, так і особистісних якостей. Надалі доцільним є проведення емпіричних досліджень з вивчення взаємозв'язку між рівнем цифрової грамотності та резильєнтності майбутніх учителів початкових класів.

Список використаних джерел

1. Браславська О., Озерова Л. Формування цифрової компетентності майбутніх педагогів у закладах вищої освіти. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2022. С. 126–135. URL: <https://doi.org/10.31499/2307-4914.1.2022.25848> (дата звернення: 29.04.2025).

2. Севастьянова М., Опушко Н. Формування цифрової компетентності майбутніх учителів початкових класів: умови ефективності. *Молодь і ринок*. 2024. № 10/218. С. 136–141. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.293318> (дата звернення: 29.04.2025).

3. Силенко Ю., Романцова Я., Лисицька О., Гарбич Я. Інформаційне освітнє середовище як платформа реалізації інформаційно-комунікаційних технологій у ЗВО. *Молодь і ринок*. 2023. № 6–7 (214–215). С. 67. URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view> (дата звернення: 29.04.2025)